

MEDLEMSBLAD

for

AUSTMARKA

HISTORIELAG

Nr. 28.

SEPTEMBER 1985.

MAGISTERGRADSAVHANDLING OM FINNSKOGEN

Høsten 1984 avla Kari S. Jacobsen sin magistergradseksamen i etnologi. Avhandlingen heter Bygningsvern på Finnskogen, og er trykket i en del eksemplarer. Vårt historielag har noen eksemplarer for salg.

Denne avhandlingen er intet mindre enn en begivenhet for oss, Kari er et av våre medlemmer, og mye av materialet er hentet fra vårt område.

De fleste slike avhandlinger tar for seg svært spesielle emner og "fingransker" dem. De blir gjerne lesning for spesielt interesserte, og blir ofte liggende gjemt og glemt på instituttene. Denne avhandlingen tar for seg et videre emne, og er derfor blitt mye mer lettlest og interessant for folk flest. Selv om dette er et grundig, vitenskapelig arbeid, er den hyggelig å bla i pga de mange bildene og den oversiktelige redigeringen.

Bakgrunnen for avhandlingen er registreringen av faste kulturminner som ble foretatt 1979-81 i Kongsvinger kommunes østre del, dvs Brandval og Vinger Finnskog. Kari var med i dette arbeidet, og fikk således førstehånds kjennskap til emnet. I tillegg til dette har hun foretatt intervjuer etter en egen spørreliste. 45 informanter ble spurt ut, disse var valgt ut slik at de skulle være mest mulig representative.

Boka starter med en innledning der ulike teoretiske synspunkter på emnet diskuteres. På side 9 hevder hun: det synet at også et uthus kan ha høy verneverdi, er et klimaks i sosialdemokratisk tankegang, sammenlignet med vernekriteriene i 1920-årene. Dette stemmer vel ikke helt med virkelighetens verden. Vårt store sosialdemokratiske parti synger fortsatt "alt det gamle vi med jorden jevner", altså

vekk med alt som minner om fattigdom og urettferdighet. Og det blir et tankekors at det først under en konservativ regjering blir lagt nye tak på et uthus innerst på Varaldskogen. Sannheten er vel at ingen av de politiske fløyene har noe spesielt å rose seg av når det gjelder bevaring. At vernekriteriene har forandret seg fra 1920 til i dag, er resultat av en historisk utvikling, uavhengig av politikerne.

Neste kapitel er en presentasjon av Finnskogen, et meget interessant avsnitt som dessverre er relativt kort, selvsagt fordi det bare er bakgrunn for hovedemnet. Her hevdes det at det er leting etter ny svedjeskog som er hovedårsaken til utvandringen fra Finland, og at krig og fattigdom var underordnede faktorer. Inntil i dag har de fleste satt disse faktorene i omvendt rekkefølge.

Det påpekes også at myndighetene var positivt innstilt til finnene. De betalte skatt, og det at folk bodde fast i grensetraktene var en fordel, også fordi finnene var gode kunnskapsmenn, dvs speidere for hæren. Mange eksempler forteller om samarbeid og gode forhold til bygdefolket, selv om det ble konkurranse om utnyttelsen av skoglandskapet. At finnene var spesielt fattige, er også av de oppfatningene det må settes spørsmålstegn ved. Flere finner kjøpte gamle norske gardar, trolig for midler de hadde fått gjennom svedjebruket, på Austmarka har vi Johan Pedersen Porkka fra Varaldskogen, som kjøpte Fagernes. Svedjebruket var nemlig en effektiv dyrkingsmåte, som ga eksepsjonelt store avlinger.

Det polemiseres også mot oppfatningen at finnebosetningen ødela seterbruket i Solør distriktet. I dette avsnittet får vi altså korrigert mange av mytene som er så utbredt når det gjelder finneinnvandringen.

SLEKTSSTEVNE

Den 17. og 18. august d.å. hadde etterkommerne av Porkka-slekten slektsstevne i Lekvattnet.

Pedher Pedhersen Porkka, f. 1585 og hustru Helena Andersdt. f. 1590 kom flyttende fra Siikajoki, Østerbotten i Finland til Mörtsjön, Torp Sokn i Medelpad i Sverige. De kom dit på 1600-tallet. Og der fikk de flere barn, som noen av de igjen flyttet til grensetraktene Norge-Sverige. Johan f. 1616, kom først til Varaldskogen, senere til Fagernes, en bror Tomas var dreng hos ham, men døde ugift. En bror Mattis kom til Fåbacken i Lekvattnet og to brødre Clemet og Lars kom til Runnsjön i Østmark og en til Gräsmark, ellers så ble resten av barna igjen i Medelpad. Og av disse er det mange etterkommere rundt omkring i Norge og Sverige.

17.8 lørdag.

Når det gjelder slektsstevnet så møttes en del ved minnesteinen ved Røgden i Grue Finnskog, deretter hadde vi kaffepause i Purala Finnegård i Røjdafors, og så var det en omvisning ved Johola Finnegård ved Røjdafors. Deretter gikk turen videre til Fåbacken, så vi kunne få se hvor Mattis Pedersen Porkka, bror til Johan, bodde, og så bar det til Karmen-Kynna hvor det ble servert motti og flekk, eller kjøttboller m/mos og drikke. Der samlet vi oss alle sammen og diskuterte slekten, samtidig som det ble fotografert, og vi hadde også 3 spillmenn som underholdt oss. Deretter møttes de som ville i Hemgården i Lekvattnet der vi avgjorde en forening og styre for Porkka-slekten. Så ble det servert kaffe, smørbrød og kaker og dans utover kvelden.

Søndag 18.8.

På søndag kl 10.00 møttes vi som ble valgt i styret i Hemgården for å diskutere fremtiden. Vi i styret ble: Formann: Bertil Johansson, Lekvattnet, nestformann: Marthe Nerdrum, Arnes, sekretær: Liv Solbergseter, Kongsvinger, kasserer: Håkan Ahlberg, V. Åmtervik og føring av slektsprotokoll: Eva Fløtberg, Kongsvinger. Kl. 11.00 samlet vi oss til gudstjeneste i Lekvattnet kirke, og deretter var vi i Hemgården og ble servert grønnsaksgryte med elgkjøtt, kaffe, kaker og smørbrød. Og vi diskuterte slekten og fikk nye bekjenskaper og nye kontakter når det gjelder slekten. Er det noen som har noe på hjertet når det gjelder Porkka-slekten så kan de kontakte Eva Fløtberg, tlf 066. 16921 eller Liv Solbergseter, tlf 066. 19602.

Liv Solbergseter.

ORDSPRÅK

I forrige nr. etterlyste vi ordspråk som hadde vært i bruk i bygda. Oskar Eng har skrevet opp de han husket. Noen få av dem er kjent over hele landet, men de fleste har jeg ikke sett på trykk før.

1. Det passer som møkk i kram snø.
2. Da går vinninga i spinninga.
3. Det går som da mor fikk Johan.
4. Det gjør hver sin monn, sa mygga da ho meig i havet.
5. Et kvart gjør mye på en lang nasa.
6. Nå er det forbi med plystringa, sa gutten da han miste overleppa.

